

Helen Berents, Ingrid Valladares,
Yulia Nesterova, & Katrina Leclerc

Huhtikuu 2026

KUULEMISESTA KOHTI VAHVEMPAA SUKUPOLVIEN VÄLISTÄ VUOROVAIKUTUSTA NUORET, RAUHA JA TURVALLISUUS -AGENDALLA

KOKEMUKSIA KANSALLISTEN TOIMINTAOHJELMIEN PROSESSEISTA
SUOMESSA, FILIPPIINEILLÄ, NIGERIASSA JA KONGON
DEMOKRAATTISESSA TASAVALLOSSA

KIIITOKSET

Tämä hanke on saanut rahoitusta Folke Bernadotte -akatemian (FBA) tutkimusapurahasta (heinäkuu 2024 – joulukuu 2025), ja sitä ovat johtaneet A/Prof Helen Berents (Griffith), Dr Yulia Nesterova (Glasgow), Dr Ingrid Valladares (Griffith) ja Dr Katrina Leclerc (Saint Paul/Winnipeg).

Olemme erittäin kiitollisia kaikille tutkimukseen osallistuneille – näkemyksenne ja rehellisyytenne olivat korvaamattomia. Erityiskiitokset Erika Yague ja Emilia Hannuksela.

Lämmin kiitos myös **Youth Expert Advisory Team** -ryhmän tuesta:

Kongon demokraattinen tasavalta: Lydie Mungala and Marie-Rose Tshite

Suomi: Camilla Ojala and Paula Pättikangas

Nigeria: Stephanie E. Effevottu and Rafiu Adeniran Lawal

Filippiinit: Brian Delos Santos and Rodolfo M. Matucan Jr

Suositteltu viittaus: Berents, Helen, Valladares, Ingrid, Nesterova, Yulia, and Leclerc, Katrina. 2026. *Kuulemisesta kohti vahvempaa sukupolvien välistä vuorovaikutusta nuoret, rauha ja turvallisuus -agendalla: Kokemuksia kansallisten toimintaohjelmien prosesseista Suomessa, Filippiineillä, Nigeriassa ja Kongon demokraattisessa tasavallassa.* Griffith University: Brisbane Australia
<https://doi.org/10.25904/1912/5915>

SCHOOL OF CONFLICT STUDIES
SAINT PAUL UNIVERSITY

Human Rights

SISÄLLYSLUETTELO

01

JOHDANTO 4

Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen määrittely 5

02

MENETELMÄT 6

03

**MITÄ HYÖTYÄ ON SUKUPOLVIEN VÄLISESTÄ
VUOROVAIKUTUKSESTA?** 7

04

NAPSYS-MAAKOHTAISET PROSESSIT 8

Suomi 8

Nigeria 8

Kongon demokraattinen tasavalta 9

Filippiinit 9

05

HAVAINNOT 10

Suhteet ovat ratkaisevan tärkeitä 10

Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen on oltava
kontekstisidonnaista 12

Nuorten omien tilojen tärkeys 14

Erota kuuleminen ja sukupolvien välinen vuorovaikutus ... 15

06

SUOSITUKSET 17

07

JOHTOPÄÄTÖKSET 19

1. JOHDANTO

Kymmenen vuotta YPS-agendan (Youth, Peace and Security – Nuoret, rauha ja turvallisuus) perustamisen jälkeen sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota sekä keinona edistää agendaä että sen keskeisenä arvona. Silti ei ole olemassa yhteisesti sovittua käsitystä siitä, mitä sukupolvien välinen vuorovaikutus tarkoittaa tai miten sitä voitaisiin järjestelmällisesti tunnistaa ja tukea.

Käytännön tasolla ymmärrys sukupolvien välisestä vuoropuhelusta ja vuorovaikutuksesta on yhä rajallista. On tiedossa, että sukupolvien välisiä kuiluja voi olla vaikea ylittää epäluulon, konfliktien ja vihamielisyyden vuoksi^[1] – erityisesti, kun nuoria pidetään yhä usein väkivallan tekijöinä tai uhreina, ja heidän osallistumisensa jää näennäiseksi, välineelliseksi tai symboliseksi.

Huoli nuorten merkityksellisestä osallistumisesta rauhan ja turvallisuuden kysymyksiin on yhä olemassa. Nuoria voidaan ottaa mukaan vain muodollisesti, kutsumalla heitä mukaan prosesseihin, joiden suunta on jo päätetty aikuisten toimesta^[2], eikä heille tarjota pitkäjänteistä sitoutumista.^[3] Kaikki nämä huolet heijastavat jatkuva valtasuhteiden epätasapainoa nuorten rauhantekijöiden ja institutionaalisten prosessien välillä. Vaikka monet tahot ja toimijat pyrkivät ratkaisemaan

näitä ongelmia huolellisesti, ne silti muodostavat esteen aidolle sukupolvien väliselle vuorovaikutukselle – ja samalla osoittavat, miksi tällainen vuorovaikutus on elintärkeää YPS-agendan edistämiseksi.

Selkeiden määritelmien tai yhteisen ymmärryksen puuttuminen ei tarkoita, etteikö aitoa sukupolvien välistä vuorovaikutusta tapahtuisi YPS-toiminnassa. Se kuitenkin tarkoittaa, että käytännön toimijat ja tutkijat joutuvat usein luottamaan siihen, että he tunnistavat sen nähdessään, sen sijaan että voisivat tietoisesti ja ennakoivasti tukea merkityksellistä sukupolvien välistä vuorovaikutusta.

Kun käytännön toimijat, hallitukset ja instituutiot pyrkivät juurruttamaan ja vakiinnuttamaan YPS-agendan osaksi politiikkaa ja käytäntöjä, ovat kansalliset toimintaohjelmat (NAPit) nousseet yhä yleisemmiksi politiikan välineiksi. NAPit ovat kansallisia asiakirjoja, joissa määritellään konkreettisia tavoitteita ja toimia hallinnon kannalta keskeisten agendojen edistämiseksi^[4]. Ne tarjoavat keskeisen tilaisuuden tarkastella, miltä sukupolvien välinen vuorovaikutus voi käytännössä näyttää, sillä NAPien laatiminen edellyttää monien eri toimijoiden yhteistyötä virallisen hallinnollisen asiakirjan tuottamiseksi.

Ensimmäinen Nuoret, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelma (NAPYPS) julkaistiin Suomessa elokuussa 2021^[5], ja sitä seurasivat Nigeria marraskuussa 2021^[6] sekä Kongon demokraattinen tasavalta^[7] ja Filippiinit, jotka julkaisivat omat ohjelmansa elokuussa 2022^[8]. Viime vuosina NAPYPS-ohjelmien kehittäminen on kiihtynyt: yli kymmenen on jo julkaistu, ja monia on parhaillaan valmisteilla. Koska kansallisia toimintaohjelmia (NAP) käytetään yhä enemmän politiikan välineenä Nuoret, rauha ja turvallisuus -agendan (YPS) edistämiseksi, tämä hanke tarkasteli neljää ensimmäistä prosessia – Suomea, Nigeriää,

Filippiinejä ja Kongon demokraattista tasavaltaa – ymmärtääkseen, miten näihin prosesseihin osallistuneet toimijat ja tahot käsittävät sukupolvien välisen vuorovaikutuksen ja missä määrin se oli osa NAPYPS-ohjelmien kehittämistä. Tämän tarkastelun kautta raportti tuo esiin:

- Miten sukupolvien välistä vuorovaikutusta on käytännössä toteutettu YPS-koalitioissa ja kansallisten toimintaohjelmien valmistelussa,
- Mitä onnistumisia ja haasteita siihen on liittynyt näissä konteksteissa, sekä
- Mitä strategioita voidaan käyttää merkityksellisen ja vaikuttavan sukupolvien välisen vuorovaikutuksen rakentamiseen tämän aineiston pohjalta.

Tämä tutkimus esittelee keskeiset havainnot osallistujien kokemuksista nousseiden teemojen pohjalta ja havainnollistaa, miten sukupolvien välistä vuorovaikutusta on käsitteellistetty, toteutettu ja millaisia haasteita siihen on liittynyt neljän NAPYPS-prosessin aikana. Lopuksi raportti esittää oppeja ja suosituksia sukupolvien välisen vuorovaikutuksen vahvistamiseksi tulevissa NAPYPS-prosesseissa.

SUKUPOLVIEN VÄLISEN VUOROVAIKUTUKSEN MÄÄRITTELY

Tämä raportti pohjautuu käytännön toimijoiden ja tutkijoiden työhön, joka vastustaa yksinkertaistuksia ja pyrkii kehittämään vivahteikkaampia määritelmiä. Kaikki tämän hankkeen osallistujat eivät jaa täysin samaa ymmärrystä käsitteestä, ja tarkastelemmekin jäljempänä, miten osallistujat ymmärtävät sukupolvien välisen vuorovaikutuksen.

Ymmärrämme sukupolvien välisen vuorovaikutuksen oppimisen ja tiedon jakamisen prosessina, joka perustuu eri sukupolvien väliseen kriittiseen vuoropuheluun ja jonka tavoitteena on yhteiskunnallinen muutos.^[9] Tässä yhteydessä sukupolvet eivät ole kiinteitä ikäkategorioita, vaan suhteellisia: vanhemmilla ja nuoremmilla sukupolvilla on erilaisia kokemuksia ja asiantuntemusta, joita voidaan jakaa keskenään.

Nuoret, rauha ja turvallisuus -kentällä on yhä useammin alettu käyttää tarkempaa käsitettä ”sukupolvien välinen vuoropuhelu.” Tanhøj^[10] määrittelee sukupolvien välisen vuoropuhelun yksityiskohtaisiksi tavoitteiksi: ”sukupolvien välisten näkökulmien ja erojen molemminpuolinen ymmärtäminen, ikään perustuvien stereotyyppien ja syrjivien rakenteiden purkaminen”, sekä luottamuksen rakentaminen ja eriarvoisuuden kaventaminen. Käytännössä tämän käsitteen käyttö jää kuitenkin usein rajalliseksi ja pinnalliseksi. Se näyttäytyy usein enemmän nuorten kuulemisena kuin todellisena vuoropuheluna ja vuorovaikutuksena. Pelkkä viittaus siihen, että ”aikuisten” ja ”nuorten” tulisi olla vuorovaikutuksessa keskenään ilman tarkempaa määrittelyä, ei riitä.

Sukupolvien välinen vuorovaikutus ei ole vain muodollista, vaan tapahtuu myös arjen pienissä tiedonvaihdossa, taitojen jakamisessa ja yhteisessä tekemisessä. Se on keskeinen osa sen varmistamisessa, että rauhan ja turvallisuuden edistäminen on inklusiivista, oikeudenmukaista ja kestävä.

2. MENETELMÄT

Hanketta tuki nuorista asiantuntijoista koostuva neuvonantajaryhmä (Youth Expert Advisory Team, YEAT), jonka tehtävänä oli varmistaa työn ajankohtaisuus, rakentaa yhteistä ymmärrystä ja luodayhteyksiä. YEATiin kuului kahdeksan rauhanrakentajaa – kaksi kustakin osallistujamaasta – jotka olivat olleet aktiivisesti mukana oman maansa NAPYPS-prosessissa.

Hanke toteutettiin kolmessa vaiheessa:

1. YPS-tietokantaa (www.ypsdb.org) käytettiin tunnistamaan YPS:ään liittyviä asiakirjoja, joissa viitattiin käsitteeseen ”sukupolvien välinen” sekä siihen liittyviin käsitteisiin, kuten vuorovaikutus, kumppanuudet ja vuoropuhelu. Yhteensä analysoitiin 167 asiakirjaa sen selvittämiseksi, miten sukupolvien välinen vuorovaikutus oli käsitteellistetty ja toteutettu.

2. Yhteistyössä YEATin kanssa laadittiin kysely, joka jaettiin nuorille ja ei-nuorille toimijoille, jotka olivat osallistuneet NAPYPS-prosesseihin kussakin maassa. Kyselyssä kartoitettiin heidän kokemuksiaan ja sukupolvien välisen vuorovaikutuksen toteutumista. Kyselyyn saatiin 41 vastausta.

3. Verkkohaastatteluja tehtiin 25 keskeisen sidosryhmän edustajan kanssa: 7 Filippiineiltä, 5 Nigeriasta, 6 Kongon demokraattisesta tasavallasta ja 7 Suomesta. Haastattelut tarjosivat osallistujille mahdollisuuden syventää näkemyksiään ja tuoda esiin uusia oivalluksia sukupolvien välisestä vuorovaikutuksesta NAPYPS-prosessissa. Osallistujat saivat itse päättää, halusivatko esiintyä nimellä vai nimettöminä, ja esitetyt näkemykset ovat heidän omiaan, eivätkä edusta heidän organisaatioidensa virallista kantaa.

3. MITÄ HYÖTYÄ ON SUKUPOLVIEN VÄLISESTÄ VUOROVAIKUTUKSESTA?

Tarkastelluissa asiakirjoissa sukupolvien välinen vuorovaikutus esiintyy 116 eri muodossa. Analyysin perusteella nämä jakautuvat kahteen pääryhmään: vuorovaikutus nähdään joko arvona, jota agendan parissa työskentelevät pyrkivät sisällyttämään toimintaansa, tai yleisemmin käytäntönä tai työkaluna, jota hyödynnetään prosessin parantamiseksi, esimerkiksi järjestämällä keskusteluja tai työpajoja, tai virallistamalla nuorten ääntä.

Haastateltavien näkemyksissä sukupolvien välinen vuorovaikutus näyttäytyi sekä arvona että työkaluna. YEAT-jäsen Marie Rose Tshite (Kongon demokraattinen tasavalta)

kuvasi sukupolvien välisen vuorovaikutuksen ajattelemisen ja toteutuksen tarkoittavan valtarakenteiden haastamista siten, että rauha ja turvallisuus rakennetaan yhdessä, oikeudenmukaisesti ja kestävästi. Tämä edellyttää institutionaalista rohkeutta, aktiivista kuuntelua sekä välittömiä ja pitkäjänteisiä taloudellisia sitoumuksia. Laajemmassa merkityksessä se tarkoittaa myös sellaisten tilojen luomista, joissa kuunteleminen on yhteinen vastuu ja yhteiskehittäminen institutionaalinen velvoite – erityisesti kansallisten toimintaohjelmien kehittämisen yhteydessä.

Muut YEAT-jäsenet korostivat moninaisuuden merkitystä "mielipiteiden, rakenteiden ja ryhmien" moninaisuutta (Rafiu Lawal, Nigeria), sekä aitoa yhteisomistajuutta (Camila Ojala, Suomi).

Osallistujat toivat esiin myös tarpeen tunnistaa sukupolvien välisten tietojen ja kokemusten erot. Joel Linnainmäki (Suomi) kuvasi:

Olimme hyvin tietoisia siitä, ettemme toimi tyhjiössä. Meitä ennen oli paljon ihmisiä, jotka auttoivat meitä, ohjasivat meitä, antoivat hyviä neuvoja ja jopa kouluttivat meitä siinä, miten toimima. Ja heidän kanssaan pystyimme myös refleктоimaan.

Filippiiniläinen nuorisotoimija kuvasi sukupolvien välistä vuorovaikutusta "jaetuksi tilaksi", jossa "teoria kohtaa kokemuksen",

mikä auttaa nuoria suhteuttamaan odotuksiaan siitä, miten rauhan ja turvallisuuden kysymykset todellisuudessa etenevät. Samalla monet vanhemmat ihmiset ovat päätöksenteon paikoissa, joten nuorten prioriteettien ymmärtäminen hyödyttäisi myös heitä.

Joseph Akilimali (Kongon demokraattinen tasavalta) näki sukupolvien välisen vuorovaikutuksen keinona auttaa nuoria prosessin vetäjiä "saavuttamaan legitimizeettiä ja pääsemään tiloihin, jotka muuten olisivat jääneet meiltä suljetuiksi."

4. NAPSYS-MAAKOHTAISET PROSESSIT

SUOMI

Elokuussa 2021 Suomesta tuli ensimmäinen maa maailmassa, joka julkaisi ja otti käyttöön Nuoret, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman (NAPYPS). Suomella on pitkä historia nuorisotoiminnan institutionalisoinnista: nuorisovaltuustoja toimii eri puolilla maata, ja kansallinen nuorisojärjestö Allianssi (vuodesta 2023 nimellä Nuorisola) on aktiivinen ja arvostettu toimija. Allianssi oli keskeisessä roolissa Suomen NAPYPSin kehittämisessä. Hallitus sitoutui ohjelman laatimiseen Allianssin ja nuorten johtaman nuoret, rauha ja turvallisuus -verkosto pitkäjänteisen vaikuttamistyön seurauksena, ulkoministeriön (UM) korkeiden virkamiesten tuella.

Vuosina 2019–2020, pandemian keskellä, ulkoministeriö toteutti yhteistyössä Allianssin kanssa verkkokyselyn suomalaisille nuorille jajärjesti sekä kasvokkain että verkossa toteutettuja kuulemisia. Suomen NAPYPS rakentuu viiden pilarin ympärille, ja kuulemisissa keskityttiin niiden merkitykseen Suomen kontekstissa sekä ulkopoliittisiin tavoitteisiin. Kunkin pilarin teemoihin perehtyneitä asiantuntijoita kutsuttiin alustamaan, ja UM laati niin sanotun "nollaluonnoksen", josta pyydettiin palautetta nuorilta, tutkijoilta, päättäjiltä ja muilta ministeriöiltä.

Prosessiin osallistuneet kuvaavat sitä rakentavaksi, osallistavaksi ja yhteistyöhön perustuvaksi, mikä heijastaa suomalaiselle yhteiskunnalle ominaista matalaa hierarkiaa. Maailman ensimmäisenä NAPYPS-ohjelmansa Suomi hyödynsi aiempaa kokemustaan Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelmasta (WPSNAP) rakenteen ja prosessin suunnittelussa. Monet NAPYPSin tavoitteista kokoavat yhteen jo olemassa olevia hallinnon politiikkatavoitteita, mikä nähtiin keinona helpottaa toimeenpanoa ja vahvistaa ohjelman kytkeytymistä muihin prioriteetteihin. Seurantaryhmä, johon kuuluu hallituksen, nuoret, rauha ja turvallisuus-verkosto ja muiden sidosryhmien edustajia, kokoontuu säännöllisesti seuraamaan edistymistä ja suunnittelemaan jatkoa. Suomi julkaisi toisen NAPYPS-ohjelmansa joulukuussa 2025.

NIGERIA

Nuorten johtamat pyrkimykset Nigerian NAPYPS-ohjelman kehittämiseksi alkoivat jo vuonna 2015, ja varsinainen työ käynnistyi vuonna 2016. Aluksi hallitus kyseenalaisti toimintaohjelman tarpeen eikä tarjonnut resursseja kuulemisiin tai luonnosteluun. Tästä huolimatta ohjelma kehitettiin alueellisten lähikuulemisten kautta kuudella geopoliittisella alueella, ja niitä täydennettiin kyselyillä, kirjallisuuskatsauksilla, fokusryhmillä ja asiantuntijahaastattelulla (mukaan lukien riskiryhmiin kuuluvat nuoret ja uskonnolliset johtajat). Prosessia johti 16-jäseninen ohjausryhmä, johon kuului nuorisoryhmien ja kansalaisjärjestöjen edustajia.

Kuulemiset kokosivat yhteen nuoria, turvallisuussektorin edustajia (mukaan lukien armeija ja poliisi), naisrauharyhmiä, mediaa, tutkijoita, paikallishallinnon virkamiehiä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Hallitusta edustivat muun muassa nuorisokehityksen, ulkoasioiden ja sisäministeriön virkamiehet. Noin 1 000 nuorta eri taustoista osallistui prosessiin, joskinsuurin osa heistä oli jo ennestään mukana rauhan ja turvallisuuden edistämässä. Jokaisen kuulemisen fasilitoi koalition jäsen.

Kuulemisten tavoitteena oli: (1) tiedottaa sidosryhmiä YPS-agendasta ja sen viidestä pilarista, pohtia sen soveltamista Nigerian kontekstiin ja arvioida olemassa olevia toimia; (2) keskustella nuorten kohtaamasta todellisuudesta, tunnistaa heidän tarpeitaan ja pohtia, millaista tukea eri toimijoilta tarvitaan (aiheet vaihtelivat turvattomuuden juurisyistä suvaitsemattomuuteen ja nuorten vuorovaikutuksellisiin esteisiin); sekä (3) rakentaa luottamusta ja edistää yhteistyötä eri toimijoiden ja sidosryhmien välillä.

Turvallisuushaasteista huolimatta, jotka edellyttivät kuulemisten siirtämistä turvallisemmille alueille, prosessi lisäsi tietoisuutta ja vahvisti tukea toimintaohjelmalle. NAPYPS hyväksyttiin keskeisten sidosryhmien toimesta ja julkaistiin 6. marraskuuta 2021 tilaisuudessa, johon osallistuivat varapresidentti ja muita korkeita viranomaisia.

KONGON DEMOKRAATTINEN TASAVALTA (DRC)

Kongon demokraattinen tasavalta julkaisi oman NAPYPS-ohjelmansa elokuussa 2022 nuorten johtaman ja koalitiopohjaisen prosessin tuloksena. Prosessia muovasivat käynnissä oleva konflikti, hajautettu hallintojärjestelmä ja rajallinen luottamus instituutioihin. Se sai alkunsa nuorisjärjestöjen pitkäjänteisestä vaikuttamistyöstä sekä kansallisen teknisen sihteeristön (STN-220) perustamisesta. Tämä sihteeristö sai osin innoituksensa aiemmista Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan yhteydessä kehitetyistä koordinaattorirakenteista. Nuorisjärjestöt ja YPS-koalition jäsenet olivat keskeisessä roolissa osallistujien mobilisoinnissa, valtakunnallisessa tiedonkeruussa eri maakunnissa sekä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2250 käntämisessä paikallisesti merkityksellisiksi painopisteiksi.

Sukupolvien välinen vuorovaikutus oli mukana, mutta epätasaisesti. Nuorisajohtajat kuvasivat johdonmukaisesti, kuinka he itse ottivat aloitteen yhteydenpidossa naisjärjestöihin, WPS-toimijoihin ja kokeneisiin rauhantekijöihin saadakseen käyttöönsä institutionaalista tietoa, poliittista legitimitettä ja asiantuntemusta ohjelman laatimiseen. Tämä vuorovaikutus ei kuitenkaan useinkaan ollut vastavuoroista, sillä vakiintuneet toimijat hakeutuivat harvoin itse yhteistyöhön nuorten kanssa. Tämä johti epäsymmetriseen asetelmaan, jossa nuoret kantoivat vastuun suhteiden rakentamisesta. Kokeneet naisrauhantekijät toimivat tärkeinä sillanrakentajina, erityisesti valtiollisten instituutioiden kanssa toimimisessa ja WPS- ja YPS-agendojen yhdistämisessä, mutta tämä tuki perustui pitkälti nuorten omaan aloitteellisuuteen, ei vakiintuneisiin rakenteisiin.

Kongon demokraattisen tasavallan kokemus tuo esiin sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen strategisen arvon että sen rajat konteksteissa, joissa nuorten johtajuus on vahvaa, mutta valta, resurssit ja poliittinen omistajuus keskittyvät yhä muualle.

FILIPPIINIT

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2250 hyväksymisen jälkeen nuorten kehitykseen ja voimaannuttamiseen liittyvät aloitteet sisällytettiin Filippiinien kehityssuunnitelmaan 2017–2022, mikä johti Filippiinien nuorisokehityssuunnitelman 2023–2028 laatimiseen. Nämä politiikkatoimet loivat perustan maan NAPYPS-ohjelmalle. Tämän kehityksen pohjalta presidentin rauhan, sovinnon ja yhtenäisyyden erityisedustajan toimisto (OPAPRU) käynnisti vuonna 2017 nuorille suunnatun kattavan rauhanagendan kehittämisen. Vuonna 2022 huipentunut prosessi sai tukea kansalliselta nuorisokomissiolta, Generation Peace Youth Network -verkostolta ja muilta kansalaisyhteiskunnan toimijoilta. Prosessiin sisältyi kapasiteetin vahvistamista YK:n päätöslauselman 2250 ja YPS-agendan tunnetuksi tekemiseksi, Youth Peace Tables -keskustelutilaisuuksia, monitoimijakuulemisia, virastojen välinen työpaja, kansallinen YPS-kysely sekä alueellisia, maakunnallisia ja virtuaalisia nuorten kuulemisia.

Vuonna 2022 nuoria kaikilta maan alueilta, mukaan lukien paikallishallintoa edustavia nuoria, kutsuttiin kolmen päivän kirjoitustyöpajaan NAPYPS-ohjelman laatimiseksi. Työpajaa fasilitoi riippumaton konsultti, joka oli aiemmin toiminut nuorena rauhantekijänä ja toimi nykyisin nuorisovaikuttajana, mutta itse luonnostelutyötä vetivät nuoret. Työpajassa analysoitiin ja käsiteltiin kuulemisten havaintoja, hiottiin ohjelman sanamuotoja ja rakennetta sekä käytiin sukupolvien välistä vuoropuhelua luonnoksesta. Tämä luonnos toimitettiin hallitukselle tarkastettavaksi ja julkaistavaksi.

5. HAVAINNOT

1. SUHTEET OVAT RATKAISEVAN TÄRKEITÄ

Kaikissa neljässä maassa eri-ikäiset osallistajat korostivat luottamuksen merkitystä prosessin kaikissa vaiheissa. Luottamusta on rakennettava ja ylläpidettävä aktiivisesti. Olemassa olevat verkostot ja kumppanuudet ovat erittäin arvokkaita prosessin onnistumiselle, sillä ne luovat perustan tarvittaville suhteille. Osallistajat painottivat myös palautesilmukoiden merkitystä, niiden avulla varmistettiin prosessin läpinäkyvyys ja tilivelvollisuus.

Suomessa kansalaisosallistumisella ja vuorovaikutteisella päätöksenteolla on pitkät perinteet (Joel Linnainmäki), mikä tarjosi vankan pohjan, jolle rakentaa (Anu Apo) ja loi odotuksen siitä, että osallistujille myös palautetaan tietoa. Kuulemisia ja luonnostelua tehtiin vuorovaikutteisena prosessina, mikä vahvisti

sitoutumista ja luottamusta sekä johti realistiseen ja edustavaan asiakirjaan (Laura Kaltiainen). Luonnosteluvaiheessa perustettiin seurantaryhmä, joka kokoontui säännöllisesti ja varmisti toimeenpanon etenemisen. Tätä ryhmää kuvattiin ulkopuolisiksi vahtikoiriksi, ja se mahdollisti tiedonvaihdon, päivitykset, yhteistyön ja vastuunjaon.

Filippiineillä taas tehokkaat viestintäkanavat puuttuivat. Koska nuoret osallistuivat prosessiin eri vaiheissa ja eri tavoin, osa heistä ei ollut tietoinen omasta roolistaan, prosessin kulusta tai kuulemisten tuloksista, mikä heikensi luottamusta. Tilannetta pahensi se, ettei NAPYPS-ohjelmaa koskaan julkaistu julkisesti, eikä sen toimeenpanoa varten luotu toimivia rakenteita.

Eräs filippiiniläinen nuorisotoimija totesi, että intensiivisen vuorovaikutusprosessin päätteeksi hallitus ei pitänyt kiinni sitoumuksistaan: "Saimme vain lyhyen lopputiivistelmän, mutta emme edes varsinaista NAP-asiakirjaa, mikä oli monille todella turhauttavaa." Vaikka prosessi oli vuorovaikutteinen, lopputuloksena oli luottamuksen mureneminen ja vastuunoton puute.

Nigeriassa keskeinen haaste oli molemminpuolinen epäluottamus. Hallituksen kielteiset käsitykset nuorista ja nuorten epäluulo hallintoa kohtaan oli kohdattava avoimesti NAPYPSin laatimisprosessissa. Vaikka kuulemiset eivät aina olleet aitoa vuoropuhelua, ne tarjosivat nuorille tilaisuuden ilmaista kokemuksiaan ja tarpeitaan, ja paikalla oli keskeisiä institutionaalisia toimijoita kuuntelemissa. Eräs nuori osallistuja kuvasi kuulemisia mahdollisuutena ymmärtää toisia ja rakentaa sukupolvien välistä yhteisymmärrystä eri tietojen ja taitojen pohjalta.

Kongon demokraattisessa tasavallassa nuorisotoimijoiden vahvat olemassa olevat verkostot olivat keskeisiä prosessin onnistumiselle. Sukupolvien välinen vuorovaikutus toimi ensisijaisesti keinona tuoda institutionaalista legitimitettä nuorten johtamalle prosessille, ei niinkään vastavuoroisena tai yhteisesti aloitettuna yhteistyönä. Useat haastateltavat (Justus Tshikona, Lydie Mungala, Marie-Rose Tshite) korostivat, että nuorisotoimijat olivat jo valmiiksi organisoituneita ja johtivat vaikuttamistyötä NAPYPSin puolesta ennen kuin sukupolvien välinen vuorovaikutus tuli mukaan. Joseph Akilimali, nuorisokoalition

johtaja, joka osallistui ohjelman kehittämiseen, kuvasi, että sukupolvien välinen vuorovaikutus tuli mukaan lähinnä siinä vaiheessa, kun tarvittiin institutionaalista hyväksyntää: "Nuoret olivat paikalla ja johtivat prosessia, mutta muut sukupolvet olivat mukana tukemassa heitä."

**"MAHDOLLISTIN
KESKUSTELUA NUORTEN
AKTIVISTIEN JA
PÄÄTTÄJIEN VÄLILLÄ JA
VARMISTIN, ETTÄ NUORET
TUNNISTETTIIN OMAN
TODELLISUUTENSA
ASiantuntijoiksi"**

Annie Matundu Mbambi, joka toimi asiantuntijana toimintaohjelman laatimisessa WPS-taustansa pohjalta ja jäsenenä kansallisessa teknisessä sihteeristössä, tunnustettiin osallistujien keskuudessa keskeiseksi liittolaiseksi. Annie kuvasi rooliaan nimenomaan sillanrakentajana: "Mahdollistin keskustelua nuorten aktivistien ja päättäjien välillä ja varmistin, että nuoret tunnustettiin oman todellisuutensa asiantuntijoiksi."

Näitä NAP-prosesseja leimasi toisinaan nuorten ja ei-nuorten välinen luottamuspula, joka johtui tehottomista viestintäkanavista ja kielteisistä käsityksistä nuorista. Toisissa tapauksissa sukupolvien välinen vuorovaikutus perustui rakenteelliseen yhteistyöhön ja vanhempien sukupolvien osallistumiseen tietyissä vaiheissa. Kaikissa tapauksissa luottamus ja sen vahvistamista tukevat mekanismit osoittautuivat keskeisiksi toimivien suhteiden rakentamisessa.

2. SUKUPOLVIEN VÄLISEN VUOROVAIKUTUKSEN ON OLTAVA KONTEKSTISIDONNAISTA

NAPYPS-ohjelmien kehittämisprosessit olivat vahvasti kontekstisidonnaisia. Eri maissa vallitsevat sosiaaliset ja poliittiset normit vaikuttivat vuorovaikutukseen: siihen, miten nuoret nähdään, miten politiikkaa tehdään, kuinka helposti päättäjiin saa yhteyden ja kuinka vahva kansalaisyhteiskunta on. Näistä eroista huolimatta kaikissa maissa kohdattiin samankaltaisia haasteita, kuten sitkeät kielteiset stereotyyppit, mutta myös mahdollisuuksia sukupolvien väliseen yhteistyöhön.

Sukupolvien väliset jännitteet

Kongon demokraattisen tasavallan NAPYPS-prosessissa sukupolvien välinen vuorovaikutus koettiin laajasti epäsymmetrisenä: nuoret kantoivat päävastuun suhteiden luomisesta, ylläpidosta ja legitimoinnista vanhempien sukupolvien ja vakiintuneiden instituutioiden kanssa. Tässä kontekstissa sukupolvien välinen vuorovaikutus ei näyttäytynyt tuottavana yhteistyönä, vaan heijastumana syväälle juurtuneista sosiaalisista normeista. Nuorisokoalition jäsenet (Esther Atosha, Justus Tshikona, Lydie Mungala) korostivat toistuvasti, että vuorovaikutus ei ollut vastavuoroista, vaan nuoret itse joutuivat ottamaan aloitteen saadakseen pääsyn, tunnustusta ja institutionaalista uskottavuutta. Joseph Akilimali kuinka nuorten osallistuminen kyllä hyväksyttiin periaatteessa, mutta käytännössä se oli rajoitettua: “Nuoria kuullaan, heiltä

pyydetään panosta ja hyväksyntää – mutta heille ei koskaan anneta lopullista päätösvaltaa.”

Marie-Rose Tshite kuvasi tätä yksipuolista dynamiikkaa laajemmin poliittisena kysymyksenä: “Nuoret kantavat vastuun yksin, kun taas vakiintuneet sukupolvet vetäytyvät tai siirtävät vastuun kokonaan nuorten harteille.” Hän painotti, että kyse ei ole yksilöiden vaan rakenteiden luomasta epätasapainosta. Ilman selkeitä mekanismeja vallan tasapainottamiseksi sukupolvien välinen vuorovaikutus voi vahvistaa olemassa olevia hierarkioita sen sijaan, että haastaisi niitä.

“NUORIA KUULLAAN,
HEILTÄ PYYDETÄÄN
PANOSTA JA HYVÄKSYNTÄÄ
- MUTTA HEILLE EI
KOSKAAN ANNETA
LOPULLISTA
PÄÄTÖSVALTAA”

Vaikka senioriteetin kulttuuri on yleismaailmallinen ilmiö, tietyissä paikallisissa konteksteissa vanhemmilla johtajilla on muodollinen ja keskeinen rooli yhteisössään ja siten myös rauhanrakennuksessa. Filippiineillä tämä selkeä senioriteettikulttuuri ja sukupuolienormit johtivat siihen, että vanhempia kunnioitettiin muodollisesti ja nuorten osallistuminen oli hierarkkista: ensin nuoret miehet, sitten nuoret naiset. Vaikka

suhteet ovat ajan myötä parantuneet, eräs entinen virkamies totesi:

On alueita, joissa perinteisten johtajien ja vanhimpien näkemykset ovat edelleen keskeisiä. Vaikka monet nuoret halusivat osallistua aktiivisemmin poliittisiin prosesseihin tai kansalaisyhteiskuntaan, heiltä puuttuu siihen tarvittava mahdollistava ympäristö.

Nigeriassa eräs nuorisotoimija kertoi, että vaikka poliitikot osallistuivat kuulemisiin, he eivät varsinaisesti osallistuneet, vaan "vain pitivät puheenvuoron ja lähtivät pois". Sitkeät kielteiset stereotyyppit nuorista sekä ikään jarooleihin liittyvät sosiaaliset hierarkiat rajoittivat sukupolvien välisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksia.

Sukuolvien välinen yhteistyö

Osallistujat korostivat kontekstien moninaisuuden huomioiden, että on tärkeää tehdä yhteistyötä yhteisöjen johtajien kanssa ja luoda tiloja, joissa nuoret voidaan ottaa mukaan keskusteluihin kulttuurisia normeja ja hierarkioita kunnioittaen.

Filippiineillä jotkut osallistujat toivat esiin, että olisi ollut hyödyllistä ja vaikuttavaa, jos mukana olisi ollut vanhempia rauhantekijöitä tai konfliktin kokeneita henkilöitä, joilla olisi ollut tietoa jaettavaksi nuoremmille sukupolville. Eräs nuorisotoimija totesi: "Oli ollut hienoa, jos esimerkiksi joku kokenut rauhantekijä olisi voinut jakaa, miten rauhanpolitiikkaa on Filippiineillä toteutettu." Tätä toivetta toisti myös Paula Pättikangas (Suomi), joka totesi: "Ei ei vain yksi aikuinen ja paljon nuoria meidän pitäisi saada mukaan eri sukupolvien edustajia. Ja usein unohtamme elämänsä loppuvaiheessa olevan vanhemman sukupolven, ja sen, miten heidätkin voisi ottaa mukaan keskusteluun."

Anu Apo ulkoministeriöstä kuvasi Allianssin palautetta esimerkkinä siitä, miten nuoremmilta sukupolvilta voidaan oppia: he toivat prosessiin "tuoretta kieltä", koska he olivat mukana alusta asti yhteistyökumppaneina. "Se on itse asiassa aika tärkeää. Mainitsen sen, koska se luo uuden todellisuuden, uuden ajattelutavan. Se, miten kirjoitat, vaikuttaa siinä mielessä paljon." Nuorten näkökulmat voivat tuoda jotain uutta "melko suoraviivaiseen kirjoitustapaan", mikä osaltaan "uudistaa vanhoja ajattelutapoja".

Kaikissa maissa nuoret toivat esiin, kuinka aiempien sukupolvien kokemuksista oppiminen on arvokasta. Nigeriassa nuoret loivat sukupolvien välisiä tiloja, joissa he tapasivat kansallisia ikoneja oppiakseen näiltä liikkeiden rakentamisesta. Näitä tilaisuuksia kutsuttiin osaamisen kehittämisen työpajoiksi, mutta niissä vanhemmat sukupolvet myös tarjosivat johtajuuteen liittyvää mentorointia nuorille. He kertoivat 1960–70-lukujen kokemuksistaan: miten he mobilisoituivat sekä millaisia menetelmiä he käyttivät tietoisuuden lisäämiseen ja liikkeen vahvistamiseen. Eräs nuori mies kuvasi:

Opimme siellä paljon: että meidän nuorten täytyy opetella organisoitumaan ja toimimaan yhdessä. Se oli sukupolvien välisten keskustelujen tuotos. Ei vain meidän kesken – tarvitsimme jonkun, joka oli ollut siellä, joka tiesi mitä tapahtui

Suomessa Allianssilla kuvattiin olevan erittäin vahva alumniverkosto "erittäin vahvaksi alumniverkostoksi"; entisiä "toimijoita toimii nyt kansanedustajina tai muissa johtotehtävissä, ja he toimivat mentoreina sen tyyppiselle työlle, jota me halusimme tehdä", varmistaen, että nuoret "eivät toimineet ilman tietoa ja irrallaan siitä, mitä aiemmin oli jo tehty" (Joel Linnainmäki).

3. NUORTEN OMIEN TILOJEN TÄRKEYS

Vaikka yhteistyöhön perustuvat sukupolvien väliset tilat ja mahdollisuudet ovat keskeisiä, myös nuorille omistetut tilat ovat olennaisia. Ne tarjoavat nuorille rauhantoimijoille vahvan perustan, itsevarmuutta, turvaa ja tasavertaisia vuorovaikutusmahdollisuuksia.

Esther Atosha ja Justus Tshikona (DRC) huomauttivat, ettei sukupolvien välinen vuorovaikutus ollut hyödyllistä kaikissa NAPYPS-prosessin vaiheissa, erityisesti silloin, kun kyse oli nuorten johtamasta tiedonkeruusta, mobilisoinnista ja agendan asettamisesta. Justus Tshikona korosti, että prosessin alkuvaiheet olivat tarkoituksella nuorten johtamia, eikä vanhempien sukupolvien vuorovaikutus joka vaiheessa ollut tarpeellista tai aina toivottavaa. Joseph ja Esther Etelä-Kivusta selittivät, että tiedonkeruu ja mobilisointi toteutettiin pääasiassa nuorten toimesta, koska heillä oli paikallistuntemusta ja luottamus oli helpompi rakentaa: “Emme ottaneet vanhempia ryhmiä mukaan... Nuoret keräsivät tiedot eri maakunnista, koska he tunsivat tilanteen kentällä” (Esther Atosha).

Lydie Mungala, joka toimi tiedonkeruun yhteyshenkilönä Haut-Katangan alueella, korosti, että nuorten johtajuus oli ratkaisevaa, jotta vastaukset olisivat merkityksellisiä ja uskottavia nuorten keskuudessa: “Monet nuoret eivät aluksi edes tienneet, mitä YPS tarkoittaa, joten

meidän piti ensin selittää, keskustella ja kuunnella.” Samalla haastateltavat painottivat, että sukupolvien välinen vuorovaikutus tuli merkityksellisemmäksi myöhemmissä vaiheissa kuten luonnostelussa, institutionaalisissa neuvotteluissa ja hyväksymisessä.

Filippiineillä nuorille omistetut tilat nähtiin ratkaisevina, koska ne mahdollistivat avoimemman ja rehellisemmän keskustelun. Eräs virkamies ja nuorisovaikuttaja totesi: “Minusta vuoropuhelun pitäisi keskittyä nuoriin. Koska joskus... kulttuurimme vuoksi me vain sanomme kyllä.” Samoin eräs riippumaton konsultti, joka osallistui NAPYPSin kehittämiseen, kertoi, että työpajat suunniteltiin aluksi nuorten omiksi tiloiksi, ja “kolmantena päivänä järjestimme aina sukupolvien välisen vuoropuhelun, jotta nuoret tuntisivat olonsa itsevarmoiksi ja voisivat jakaa sen, mistä olivat keskenään keskustelleet.” Aiemmat kokemukset tiloista, joissa nuoria oli kritisoitu tai vähätelty, vahvistivat tarvetta turvallisille tiloille, joissa voi jakaa ja puhua vapaasti.

**“MINUSTA VUOROPUHELUN
PITÄISI KESKITTÄÄ
NUORIIN. KOSKA JOSKUS...
KULTTUURIMME VUOKSI ME
VAIN SANOMME KYLLÄ”**

On tärkeää huomata, että näissä keskusteluissa nuorten omat tilat tarkoittavat usein nuoria rauhantoimijoita ja nuorisojärjestöjä. Sekä Suomessa että Filippiineillä prosessia vetänyt virkamies tai

konsultti oli itsekin nuori. Laura Kaltiainen joka työskenteli Suomen ulkoministeriössä NAPYPS-prosessin parissa, kertoi, etteivät nuoret aina kokeneet häntä nuoreksi: "Luulen, että nuoret näkivät minut enemmän vanhempana, koska olin ministeriöstä ja myös siksi, että esimieheni, joka oli viisikymppinen, oli mukana." Samalla Laura oli usein ministeriön sisäisissä kokouksissa nuorin osallistuja, mikä antoi hänelle ainutlaatuisen näkökulman molempiin puoliin. Tämä dynamiikka auttoi toisinaan rakentamaan luottamusta ja yhteistä ymmärrystä, roolieroista huolimatta.

Vaikka nuorten omat tilat ovat tärkeitä, on myös tärkeää pohtia, milloin, miten ja missä

vaiheessa mukaan otetaan muita ryhmiä. Vuorovaikutuksen rajaaminen tietyissä konteksteissa voi olla tärkeää osallistujien turvallisuuden kannalta. Nigeriassa luotiin erillisiä fokusryhmätiloja syrjityille nuorisoryhmille maan koillisosissa ja Nigerjoen suistossa, mukaan lukien entiset taistelijat ja sukupuoleen perustuvan väkivallan selviytyjät. Kaikissa maissa osallistujat korostivat tällaisten erityistilojen merkitystä ja ehdottivat mallin laajentamista muihin ryhmiin, kuten vangittuihin nuoriin tai vammaisiin nuoriin, tulevaisuudessa NAP-prosesseissa.

4. EROTA KUULEMINEN JA SUKUPOLVIEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS

Yksi toistuva jännite NAPYPS-prosessien tarkastelussa liittyy siihen, voidaanko eri prosessienvuorovaikutusta pitää aidosti merkityksellisenä ja vastavuoroisena sukupolvien välisenä vuorovaikutuksena. Koska prosesseja ei alun perin suunniteltu nimenomaan sukupolvien väliseksi, vuorovaikutus jäi usein kaavamaiseksi tai rajoittui odotuksien ja budjettirajoitteiden vuoksi. Kun osallistujat puhuivat kuulemisista, tutkimusryhmä pyysi heitä pohtimaan, mitä nämä käytännössä tarkoittivat ja oliko todella kyse sukupolvien välisestä vuorovaikutuksesta. Näistä keskusteluista nousi esiin laaja kirjo erilaisia tulkintoja sekä aiemmin esiin nousseiden teemojen luoman dynamiikan vaikutus.

Kongon demokraattisessa tasavallassa tehdyt haastattelut osoittavat, että vaikka sukupolvien välinen vuorovaikutus auttoi nuoria pääsemään institutionaalsiin ja poliittisiin tiloihin, se ei johtanut yhteiseen

päätöksentekovaltaan tai mahdollisuuksiin vaikuttaa lopputuloksiin. Esther Atosha (Etelä-Kivu) kuvasi kokemuksiinsa virallisten rakenteiden kanssa NAPYPS-prosessissa: “Nuoret otetaan mukaan ja heitä pyydetään osallistumaan, mutta päätökset tehdään muualla. Meidän roolimme on usein antaa näkemyksiä, ei tehdä päätöksiä.”

Samoin Justus Tshikona, joka toimi tuolloin kansallisen teknisen sihteeristön varapuheenjohtajana, korosti, ettei institutionaalinen avoimuus tarkoita automaattisesti halua jakaa valtaa – erityisesti valtiovetoisissa prosesseissa: “Nuorilla on tilaa puhua, mutta se tila ei aina tuo mukanaan vaikutusvaltaa. Meitä kuunnellaan, mutta meitä ei aina oteta vakavasti päätöksenteossa.” Nämä näkemykset korostavat eroa pääsyn ja vallan välillä ja osoittavat, ettei sukupolvien välinen vuorovaikutus yksin riitä muuttamaan vakiintuneita päätöksenteon hierarkioita.

Kun Lauralta kysyttiin, mikä teki Suomen ulkoministeriön ja nuorisjärjestöjen välisestä vuorovaikutuksesta sukupolvien välistä vuorovaikutuksesta eikä vain “eri-ikäisten välistä keskustelua”, hän vastasi:

...Emme tulleet esittelemään valmista ideaa... Emme tulleet kokoukseen sanomaan, että tässä on suunnitelmamme ja nyt voitte kertoa, oletteko samaa mieltä, vaan me oikeasti keskustelimme, kuuntelimme toisiamme ja muutimme näkemyksiämme sen perusteella.

Tämä on havainto, jossa valta-asetelmien epätasapaino tunnistetaan ja osapuolet ovat valmiita muuttamaan mieltään osoittaa, miten vuorovaikutus voisi olla yhdenvertaisempaa.

Filippiineillä eräs nuori johtaja korosti, että vuorovaikutuksen dynamiikkariippuu siitä,

millaisen roolin vanhemmat osallistujat ottavat:

Usein käy niin, että vanhemmat rauhantekijät ottavat paljon tilaa, koska heillä on niin paljon tietoa. Silloin keskustelu muuttuu helposti tilanteeksi, jossa nuoret vain kuuntelevat vanhempaa henkilöä sen sijaan, että kävisivät vuoropuhelua hänen kanssaan.

Nigeriassa osallistujat uskoivat, että NAPYPS-prosessiin sisältyi selkeitä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen elementtejä – erityisesti eri-ikäisiä ja eri taustoja edustavien sidosryhmien yhteiset työpajat. Oyekan Adedoyin korosti, että “vuorovaikutus oli rakentavaa ja perustui luottamukseen ja että neuvottelimme ja pohdimme yhdessä; lopulta pääsimme yhteisymmärrykseen tekemistämme valinnoista.” Näiden vuorovaikutusten moninaisuus, vaihteleva onnistuminen ja kompromissit osoittavat, kuinka haastavaa aidon ja merkityksellisen sukupolvien välisen vuorovaikutuksen toteuttaminen voi olla.

6. SUOSITUKSET

Osallistujilta kysyttiin, miten tulevia NAPYPS-prosesseja voitaisiin parantaa sukupolvien välisen vuorovaikutuksen huomioiden. Tämän kysymyksen ja laajempien haastattelujen sekä kyselyvastausten pohjalta nousi esiin kolme keskeistä teemaa:

1. VAHVISTETAAN VUOROVAIKUTUKSEN JA KUMPPANUUDEN VALMIUKSIA

1. Hallitusten ja sidosryhmien tulisi varmistaa, että prosessin aikana luodaan sekä nuorille omia tiloja että sukupolvien välisiä tiloja. Nuorten omat tilat ovat olennaisia turvallisten, samaistuttavien ja legitiimien keskustelualustojen luomiseksi, joissa moninaiset nuoret voivat käsitellä omia prioriteettejaan ja haasteitaan ennen siirtymistä sukupolvien välisiin tiloihin.
2. Sukupolvien välisen kohtaamisen tulee heijastaa identiteettien moninaisuutta, jotta vuorovaikutus olisi merkityksellistä koko prosessin ajan. Intersektionaalisuus on otettava vakavasti: nuorten moninaisuus sukupuolen, luokan, etnisyyden, maantieteellisen sijainnin ja muiden tekijöiden osalta on tunnistettava ja varmistettava, että heitä ei vain kutsuta mukaan, vaan myös kuunnellaan ja heillä on keskeinen rooli prosesseissa.
3. Prosessin alkuvaiheessa on varattava aikaa vallan jakamiseen ja sukupolvien väliseen reflektioon, jotta nuoret eivät jää varjoon, vaan heidät tunnustetaan ja heille annetaan tilaa toimia tasavertaisina kumppaneina. Nuoremmat ja vanhemmat sukupolvet voivat oppia toisiltaan ja tukea toisiaan eri tavoin ja eri vaiheissa, täydentäen toisiaan NAPYPSin kehittämisessä, toimeenpanossa ja seurannassa.
4. Sukupolvien välinen vuorovaikutus – niin epävirallisissa kuin virallisissakin prosesseissa – edellyttää toimia, jotka ylittävät perinteiset kuulemiset ja kokoukset. Tarvitaan keinoja vallan epätasapainon purkamiseen ja vuorovaikutuksellisten esteiden madaltamiseen muodollisissa ja hierarkkisissa ympäristöissä. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ei-sanallisten ja luovien ilmaisumuotojen, kuten piirtämisen, tarinankerronnan ja epämuodollisten keskustelujen hyödyntämistä turvallisempien tilojen luomiseksi.

2. TUNNISTETAAN JA TUE OLEMASSA OLEVIA VERKOSTOJA JA TOIMINTAA

1. Vahvistetaan ja yhdistetään nuoriso- ja poikkisektoraalisia verkostoja, jotta sukupolvien välinen vuorovaikutus olisi merkityksellistä. Verkostot, joilla on kokemusta ja uskottavuutta instituutioiden vastuuttamisessa – kuten WPS-toimijat – voivat tukea nuoria kollektiivisen voiman rakentamisessa, vastuunjaon vahvistamisessa ja sukupolvien välisen vuoropuhelun ylläpitämisessä.

2. Otetaan mukaan olemassa olevat nuorisotoimijoiden verkostot. Olemassa olevan asiantuntemuksen tunnistaminen ehkäisee päällekkäisyyksiä ja varmistaa, että paikallisesti juurtuneet toimijat ovat keskiössä. Tämä edellyttää huolellista yhteydenottoa ja vuorovaikutusta – ja sitä, että instituutiot eivät turvaudu “helppoihin” ratkaisuihin, kuten valmiiksi tuttuihin nuoriin tai keinotekoisesti koottuihin nuorisoryhmiin.

3. VARMISTA AIKA- JA RESURSSISITOUUMUSTEN KESTÄVYYS

1. Varaa riittävästi aikaa suunnitteluun ja viestintään. Sukupolvien välisiä tiloja ei tulisi järjestää kiireellä tai lyhyellä varoitusajalla. Kun fasilitaattoreilla ja osallistujilla on aikaa valmistautua, prosessi on tarkoituksenmukaisempi, osallistavampi ja kontekstiin sopivampi. Valmistelun puute voi johtaa sitoutumisen heikkenemiseen ja heikentää luottamusta.

2. Reilu ja tasapuolinen rahoitus on välttämätöntä, jotta sukupolvien välinen vuorovaikutus olisi oikeudenmukaista ja kestävä. Jos vanhemmille osallistujille maksetaan palkkio ja nuoret osallistuvat vapaaehtoisesti, syntyy epätasapaino, joka voi estää osallistumista. Tasapuolinen rahoitus tunnustaa kaikki osapuolet tasavertaisiksi ja vahvistaa molemminpuolista kunnioitusta ja prosessin legitimitettä.

3. Jatkuva rahoitus on ratkaisevaa, jotta prosessi säilyttää vauhtinsa, saavuttaa pitkäaikaisia tuloksia ja mahdollistaa nuorten aktiivisen osallistumisen koko prosessin ajan. Tämä sitoumus tulee ulottaa myös NAPien kehittämisen jälkeisiin vaiheisiin – toimeenpanoon ja seurantaan – jotta ohjelmat eivät jää vain paperille.
4. Koulutetaan lisää nuoria ja ei-nuoria fasilitaattoreita tukemaan ja ohjaamaan merkityksellistä sukupolvien välistä vuoropuhelua, jossa valta jaetaan eri sukupolvien kesken.

5. Sukupolvien välinen vuorovaikutus ei saa jäädä lyhyiksi tai kertaluonteisiksi tapaamisiksi. Pitkäkestoiset ja kasvokkain tapahtuvat kohtaamiset tarjoavat jatkuvaa oppimista, syvempää ymmärrystä, tiedonvaihtoa ja vahvempia suhteita, jotka voivat johtaa kontekstiin sopivampiin lopputuloksiin. Ne myös helpottavat erilaisten odotusten, aikataulujen ja rauhanrakennusprosessien reunaehtojen yhteensovittamista ja realististen muutospolkujen löytämistä.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Sukupolvien välinen vuorovaikutus kannustaa sidosryhmiä omaksumaan merkityksellisempiä tiedonvaihdon käytäntöjä, jotka tunnistavat sekä nuoremmat että vanhemmat sukupolvet keskeisinä rauhantoimijoina.

Tämän hankkeen havainnot osoittavat, että sukupolvien välinen vuorovaikutus edellyttää molempien sukupolvien kunnioittavaa ja tasavertaista osallistumista NAPien kehittämiseen. Vaikka osa osallistujista korosti sukupolvien välisyyden merkitystä YPS-agendalle, he painottivat samalla nuorten omien tilojen tärkeyttä. Tämä tarve kumpuaa nuorten toistuvista kokemuksista, jotka liittyvät syrjintään, ulossulkemiseen, näennäisosallistamiseen ja vähättelyyn niin virallisissa kuin epävirallisissakin

päätöksenteon tiloissa. Näiden valtaepätasapainojen purkaminen on keskeistä, jotta sukupolvien välinen vuorovaikutus olisi aidosti merkityksellistä ja osallistavaa ja jotta NAPYPS-ohjelmat olisivat onnistuneita ja kestäviä.

Sukupolvien välistä vuorovaikutusta NAYPS-prosesseissa ei tule nähdä ”yksi malli sopii kaikille” ratkaisuna. Sen sijaan tarvitaan sellaisten tilojen ja mahdollisuuksien tunnistamista, jotka pohjautuvat kontekstisidonnaisiin kulttuurisiin ja sosiaalisiin käytänteisiin. Tämä ei tarkoita kulttuuristen käytäntöjen ja tietoperinteiden, kuten alkuperäiskansojen tapojen, sivuuttamista, vaan sitä, että etsitään tapoja, joilla nuoret voidaan tunnistaa ja ottaa vakavasti näissä tiloissa ja näin rakentaa merkityksellistä sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja oppimista. On myös tärkeää tunnistaa, että kulttuuriset ja sosiaaliset normit voivat olla ikäsidonnaisia ja heijastaa nuoriin kohdistuvia kielteisiä stereotyyppioita.

Vaikka sukupolvien välinen vuoropuhelu ja kuulemiset tarkoittavat eri asioita, osallistujat korostivat, että merkityksellistä sukupolvien välistä vuorovaikutusta voi tapahtua myös kuulemisten yhteydessä. Tämä edellyttää tietoista sitoutumista nuorten kuuntelemiseen ja heidän kanssaan toimimiseen – ei vain heidän näkemystensä keräämistä vanhempien sukupolvien johtamien institutionaalisten tavoitteiden

edistämiseksi. On myös tärkeää tunnistaa, että instituutiot tekevät lopulliset päätökset toimeenpanijoina, mutta nuorilla voi ja tulee olla rooli myös toimeenpanon eri vaiheissa.

Sukupolvien välinen vuorovaikutus on keskeistä, jotta NAYPS-prosessit tuottavat osallistavaa ja kontekstiaan vastaavaa politiikkaa. Huomion kiinnittäminen olemassa oleviin sukupolvien välisiin dynamiikkoihin, kunnioittavien ja vastavuoroisten tilojen tietoinen rakentaminen sekä sitoutuminen jatkuvaan vuorovaikutukseen ja molemminpuoliseen luottamukseen voivat edistää NAYPS-ohjelmien onnistunutta kehittämistä ja toimeenpanoa. YPS-agendan toteutuminen on riippuvainen sukupolvien välisestä vuorovaikutuksesta, mutta tällaista vuorovaikutusta ei voida pitää itsestäänselvyytenä. Tämä raportti tarjoaa lähtökohdan YPS-toimijoille ja tutkijoille pohtia tietoisemmin ja tarkemmin, mitä sukupolvien välinen vuorovaikutus tarkoittaa ja miten sitä voidaan vahvistaa pitkäjänteisesti nuoret mukaan ottavan ja kestävän rauhan edistämiseksi.

KÄYTETYT LÄHTEET

- [1] Tanghøj, Erike. (2023). Connecting Generations. A Guidance Note on Inclusive Intergenerational Dialogue. Folke Bernadotte Academy. <https://fba.se/om-fba/publikationer/connecting-generations-a-guidance-note-on-inclusive-intergenerational-dialogue/>;
- Valladares Gonzalez, Ingrid (2024) Exploring Intergenerational Dialogue in Youth-Led Social Movements: The Case of Yasunidos in Ecuador. PhD thesis, QUT. <https://eprints.qut.edu.au/253511/>; Valladares, Ingrid (forthcoming, 2026). Young environmental activism and intergenerational structures in social movements. In S. Akram & B. Bowman (Eds.), Routledge Handbook of young people's environmental activism. Routledge.
- [2] Tässä raportissa käytämme termejä ei-nuori ja aikuinen toistensa synonyymeina. Monet nuorina osallistuvat ovat juridisesti aikuisia. Ymmärrämme kuitenkin, että nämä kategoriat ovat sosiaalisesti ja poliittisesti rakentuneita, ja ne muovaavat osaltaan sitä, miten osallistuminen tarkasteltaviin prosesseihin rakentuu.
- [3] Kwon, Soo Ah. (2019). "The Politics of Global Youth Participation." Journal of Youth Studies 22 (7): 926–40; UNOY (2021). Checklist for Meaningful Youth Engagement. <https://unoy.org/downloads/mye-checklist/>
- [4] NAPit ovat laajasti käytössä Naiset, rauha ja turvallisuus (WPS) -agendalla, ja maailmanlaajuisesti on julkaistu 115 WPS-toimintaohjelmaa.
- [5] Ulkoministeriö. (2021). Nuoret, rauha ja turvallisuus: Suomen kansallinen toimintaohjelma 2021–2024. https://um.fi/publications/-/asset_publisher/TVOLgBmLyZvu/content/nuoret-rauha-ja-turvallisuus-toimintaohjelma
- [6] Federal Ministry of Youth and Sport Development and UNFPA Nigeria (2021). Nigerian National Action Plan on Youth, Peace and Security. <https://nigeria.unfpa.org/en/publications/nigerian-national-action-plan-youth-peace-and-security>
- [7] Ministère de la Jeunesse de la République Démocratique du Congo (2022). Plan d'Action National de la Résolution 2250 du Conseil de Sécurité Nations sur Jeunesse, Paix et Sécurité. <https://cnxus.org/wp-content/uploads/2025/01/PAN2250-SIGNE-PAR-LE-MINISTRE-RDC.pdf>
- [8] On tärkeää huomioida, että vaikka Filippiinien hallitus julkisti NAPYPS-ohjelmansa virallisesti, itse asiakirjaa ei koskaan julkaistu eikä sitä ole toimeenpantu.
- [9] Valladares, 'Exploring Intergenerational Dialogue'
- [10] Tanhøj, 'Connecting Generations'

